

**BIBLIOTECA
CULTURII
AROMÂNE**

www.proiectavdhela.ro

Viorel Stănilă

**REPREZENTĂRI
SOCIALE ȘI DISCURS
MEDIATIC
ÎN DETERMINAREA
CLIVAJELOR
IDENTITARE
RECENTE
LA AROMÂNII
DIN ROMÂNIA**

Reprezentări sociale și discurs mediatic în determinarea clivajelor identitare recente la Aromânii din România

I. Preambul

Apariția textului de față într-un volum care ar trebui să reunească mai ales lucrări de etnografie și folclor va fi imediat înțeleasă dacă plecăm de la observația că actualele frământări identitare prin care trec aromânii, ca grup socio-cultural distinct în ansamblul românității, țin mai ales de un tip de gândire apropiat tiparelor mentale caracteristice societăților tradiționale: „*gândirea consensuală*” sau „*cunoașterea naivă*,” „*de simț comun*.” Opusă cunoașterii științifice, care pornește de la premisă ca să ajungă la concluzie, *cunoașterea de simț comun* lasă concluzia să prevaleze asupra premisei, verdictul asupra judecății,¹ similar gândirii tradiționale.

Concret, unii membri ai grupului desemnat și-au asumat ca scop construirea unei identități aromânești prin opoziție cu cea românească. În funcție de acest obiectiv, premisele, judecățile și argumentele sunt eludate, trunchiate sau deformate, prin mecanisme și operațiuni specifice cunoașterii naive, care operează nu cu elaborări riguroase, obiective, ci cu reprezentări sociale.² Acestea au o solidă componentă simbolică, orientată spre imaginar, iar una din funcțiile lor esențiale este tocmai cea identitară, de definire a identității și de salvagardare a specificității unui grup.³

Psihologii câmpului social au observat deja că procesul de reprezentare socială dezvoltă și o dimensiune ideologică. În strânsă legătură cu practicile mediatice, latura ideologică a reprezentării sociale face din aceasta cea mai proprie formă de structurare a propagandei, definită ca „modalitate de exprimare a unui grup într-o situație conflictuală și ca elaborare instrumentală, în vederea acțiunii, a reprezentării pe care grupul și-o face despre obiectul conflictului:”⁴ auto-definirea identitară și impunerea versiunii identitare asumate, în cazul de față.

II. Context evenimential

La 16 aprilie 2005, la București, adunarea generală a Asociației „Comunitatea Aromânilor din România” (ACAR) adopta și lansa public documentul „Vrearea Armânilor,” prin care se lua decizia inițierii tuturor „demersurilor necesare la autoritățile competente în vederea înregistrării ca minoritate națională în România.”

Evoluțiile care s-au produs între timp permit astăzi să se afirme că evenimentul respectiv a reprezentat pentru aromânii ce trăiesc în această țară un moment de despărțire a apelor.

Prin documentul programatic adoptat atunci, a dobândit expresie politică unul din curentele de gândire care animă spiritele aromânești și țin aprinsă disputa asupra identității acestor latinofoni balcanici.

Ceea ce Gruparea de la Freiburg⁵ susținea de decenii cu mijloacele propagandei culturale – identitatea etnică diferită a aromânilor față de români, ca popor neolatin distinct în Europa de Sud-Est – a devenit platforma teoretică pe care ACAR și-a construit programul politic:

recunoașterea aromânilor ca minoritate națională în România și recunoașterea aromânei ca idiom neolatin diferit de limba română. Implicit, sunt revendicate drepturile politice și culturale pe care le presupune un astfel de statut (reprezentare parlamentară, prezență în Consiliul Național al Minorităților, fonduri de la buget pentru acțiuni culturale, predarea graiului aromân în școli și publicații, emisiuni la radio și televiziune, serviciu religios în aromână, toate cu finanțare de la bugetul de stat).

În paralel cu demersurile întreprinse de ACAR pe plan intern și extern pentru atingerea obiectivelor propuse, s-a declanșat o adevărată confruntare mediatică între adepții tendințelor identitare centrifuge,⁶ care urmăresc scopuri politice clare, și susținătorii tezei tradiționale a apartenenței aromânilor la românitate, ca ramură cu specific cultural distinct,⁷ care se mențin departe de confruntări politice de natură etnică.

Disputa între cele două tipuri de raportări identitare s-a radicalizat rapid. În vara anului 2005, deja, ACAR le refuza public condiția de aromâni celor care nu împărtășeau poziția ei și îi declara „criminalii neamului nostru” [„armânesc,” n.n.], „tovarăși,” „spioni,” „profesorași.”

S-a ajuns până acolo încât unui senator liberal care susține românitatea aromânilor, Puiu Hașotti,⁸ să îi fie contestată originea aromânească, fiind declarat, în mod paradoxal, grec, deși poziția sa este în totală contradicție cu teza oficială greacă a elinovlahismului.

Fruntașii ACAR au fost calificați, la rândul lor drept, „gulimeani,” „neo-celnici,” „fundamentași neromâni,” „Führer-i,” „schismatici,” „capete mai înfierbântate, certate cu bunul simț,” „șmecherași,” „năpârtică,” „sfertocelnici,” în reacțiile de presă ale celor care se consideră lezați prin:

- eludarea în ieșirile publice ale ACAR a istoriei moderne a aromânilor, desfășurată în strânsă legătură cu aceea a dacoromânilor;
- ignorarea realității lingvistice privitoare la dialectul aromân ca dialect al limbii române istorice (realitate evidențiată cu argumente solide de aproape toți marii romaniști europeni, inclusiv aromâni);
- negarea virulentă a întregii intelectualități aromânești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și până la căderea comunismului, etichetată de cei dintâi ca aservită statului român.

În condițiile date, confruntarea de idei a alimentat vechi adversități personale, rivalități familiale sau politice. Opoziția identitară fărșerot/„cipan” (grămostean) între cele două ramuri principale de aromâni și-a găsit o nouă conotație: fidel/infidel, față de afilierea la românitate.⁹ În realitate, nu toți grămostenii au îmbrățișat cauza ACAR, după cum nici toți fărșeroții nu au rămas „buni români.”

Desigur, rămâne încă de discutat cât de sincere sau avizate sunt adeziunile celor peste 5.000 de membri ai ACAR, câți declară reprezentanții asociației. Chiar unele delegații participante la adunarea generală din 16 aprilie 2005 includeau „mucani,” daco-români veniți doar ca membri ai unor ansambluri folclorice mixte. Cu toate acestea, ei au votat, iar voturile lor au fost contabilizate.

Cazul localității constănțene Mihail Kogălniceanu este, de asemenea, elocvent: șefii filialei locale a ACAR au reușit să trezească reacția negativă a membrilor, declarând efective supradimensionate ale organizației. „Ca pe vremea comuniștilor,” cum se exprima un activist retras ulterior din ACAR. În cursul cercetării de teren desfășurate în această comună în luna mai 2006, am fost abordați în repetate rânduri de localnicii aromâni privind semnificația

recunoașterii lor ca minoritate națională în România. Discuțiile au scos în evidență faptul că aceștia nu au o înțelegere completă a subiectului.

Cum marea majoritate a aromânilor locuiesc în județele Constanța și Tulcea, Dobrogea a devenit o miză importantă în „Bătălia pentru aromâni.” Media dobrogene, fie că ne referim la audio-vizual sau la presa scrisă, s-au transformat în instrumente de confruntare: ofensiva mediatică a devenit pentru ACAR un element tactic de primă importanță, alături de reuniunile culturale cu prilejul cărora ACAR își difuzează în mase mesajul politic. Replicile au fost și ele pe măsură.

În Anexă prezentăm două liste, deloc exhaustive, cu 28 de articole de informare și de poziție în favoarea orientării susținute de ACAR, respectiv cu 23 articole de poziție împotriva orientării susținute de ACAR, cu mențiunea că prima categorie include 9 articole referitoare la același eveniment. În perioada august 2004 – septembrie 2006, dintr-un total de 50 de articole, 28 sunt publicate în presa dobrogeană. Mai exact, 22 articole în cotidiene din Constanța, iar 6 articole în cotidiene din Tulcea. Restul articolelor au apărut în presa bucureșteană (17), mureșeană (1), ialomițeană (1), sau în presa electronică, dar și acestea sunt semnate de aromâni dobrogeni sau sunt apărute cu contribuția lor.

III. Mărci identitare și reprezentări colective

Pentru cercetător, interesul față de această dispută este legat mai ales de oportunitatea pe care o oferă pentru observarea pe viu a unui proces de auto-construcție identitară, încă din fazele lui primare.

Mass media, prin însăși natura sa de rezonator al stărilor de spirit și curentelor de opinie din societate, se constituie într-un propagator de înaltă fidelitate al evoluțiilor specifice acestui proces de autodefinire.

Rezonatorul mediatic funcționează pe baza reprezentărilor sociale, așa cum le-am definit mai sus. Acestea la rândul lor, impun mediatic grile de lectură a realității sociale, determină stiluri de conduită în raport cu filosofia de viață a individului sau a grupului, sisteme de credințe care se constituie într-un univers consensual al grupului respectiv, guvernat de alt tip de gândire decât cel științific, obiectiv, asociat sistemelor teoretice elaborate.

În acest sens este relevant faptul că nici un argument istoric, lingvistic sau etnologic, în favoarea românității aromânilor, nu are efect asupra celor angajați în proiectul identitar dirijat de ACAR, oricât de pertinent ar fi un astfel de argument. El este înlocuit de convenție și stereotip, care decupează realitatea prezentă și parcursul istoric al comunității în funcție de o perspectivă mitizantă, menită să legitimizeze și să fondeze noua identitate.

Astfel, un publicist de talia dr. Dumitru Piceava, poate afirma că „anul 148 î.Hr. reprezintă data de când începe lungul proces de romanizare a populației macedonene și nașterea unui popor nou, ca urmare a simbiozei dintre *băștinașii macedoneni* și nou-veniți (cuceritorii romani, n.n.), ce va purta mai târziu numele de *vlah, armănu, aromân* etc. [...] Dacă baza etnică la români este formată de către daci, în schimb la aromâni, baza etnică este formată de către *macedoneni*. [...] Limba latină a fost cea care s-a impus și a dus în final la îndepărtarea definitivă a *limbii macedonene*.”¹⁰

Acest autor ignoră faptul că între moartea lui Alexandru Macedon (323 î. Hr.) și victoria generalului roman Quintus Caecilius Metellus asupra regelui macedonean Andriscus (148 î. Hr.) a avut loc un intens proces de elenizare care a dus la dispariția limbii macedonene înainte de începerea romanizării în respectivele teritorii. De asemenea, nu este reținut nici următorul amănunt: în prima sa formă de organizare, provincia romană Macedonia includea și porțiuni din Epirus Vetus, Tessalia, Iliria și Tracia, a căror populație era departe de a fi constituită exclusiv din „macedoneni.”¹¹

Dar geografia mitică își are propria ei coerență internă, refractară la argumentele științifice prin care un Grigore Brâncuși demonstrează că, în primele secole ale erei creștine, aromânii nu erau în contact direct cu grecii sau că aromânii au mai puține elemente lexicale în comun cu albanezii decât daco-românii, cea ce arată că aromânii au coborât din regiuni mai nordice¹² decât cele care ar fi fost locuite de macedoneni în proximitatea vechilor greci.

Prin caracterul lor simbolic, reprezentările sociale articulează realul cu imaginarul.¹³ De aceea, omisiuni de felul celor semnalate devin funcționale din perspectiva *gândirii naive*, în sensul eforturilor de legitimare identitară prin raportarea la un trecut prestigios, care să compenseze criza prezentă.

Astfel se explică reflexul lui D. Piceava de a instrumentaliza politic stereotipuri culturale proprii creației poetice a unor autori aromâni. (Alexandru Macedon – erou fondator revendicat drept străbun de aromâni, albanezi, greci și slavi; puritatea etnică a aromânilor, descendenți direcți ai macedonenilor etc.)

Pentru poetul aromân Ionel Zeană, Macedoneanul pornit dintr-o margine a lumii grecești a dat universului un nou Centru:

Apala-ț struxită tru mână	Cu paloșul, fulger în mână
Ca vânu șain si-alasă	Ca vulturul tu ai zburat
Dit creștitlu-a Pindului până	Din creștetul Pindului până
La Indul al Por-Amiră	La Indul lui Por împărat.
/.../	
Straușule, marea-a ta numă	Strămoșule, falnicu-ți nume
Va ardă tu-a etăl'ei creac	Solar străluci-va în veac,
Criscut ca un sfuldzir dit humă,	Țășnit ca un fulger în lume
Dit clocutlu-a sândzilui trac.	Din clocotul sângelui trac.
Dit țara muntoasă, săracă,	Din țara muntoasă, săracă,
Vărtos ca un dzeu și mușat,	Frumos și viteaz ca un zeu
Fidani di soea-a mea tracă	Vlăstar de obârșie tracă
Di-a farăl'ei sândzi curat!	Din sângele neamului meu! ¹⁴

Poziția inițială excentrică a eroului față de pol codifică propria nevoie de reintegrare simbolică a apelantului, de ieșire dintr-o stare alteră și de regăsire de sine în perfecțiunea centrului. În prelungirea acestei paradigme se situează demersul politic și mediatic al liderilor aromâni atașați programului ACAR, care aspiră să se constituie într-un centru de putere al colectivității aromânești din România, separând-o de trupul românității.

1. Este atestat documentar că, în perioada 1925 – 1938, aromânii emigrați din zone aflate actualmente în Albania, Bulgaria, Grecia și Republica Macedonia (FYROM) au cerut drept de colonizare în România în calitate de români.

Cu toate acestea, fruntași ai ACAR afirmă public: „În actele de colonizare așa se scrie [...]: «colonist macedonean,» pentru că era regiunea din care veneau cei mai mulți, din Macedonia istorică.”¹⁵

Referințele la românitatea aromânilor sunt aici evitate printr-un efect specific mecanismelor de reprezentare ale gândirii naive: *defalcarea*.¹⁶

Împreună cu *distorsiunea și suplimentarea*,¹⁷ *defalcarea* afectează reprezentările, făcând posibil ca mentalul colectiv să aprehendeze realul ca „real.” Altfel spus, pentru tipul de gândire descris aici, reprezentabil nu este obiectul ca atare, ci reconstruirea sa, într-o formă expresivă pentru subiect, în sensul ordonat de efortul auto-reprezentării, la scara mentalului colectiv al unui grup. Astfel, între reprezentare și referentul (obiectul) ei apare un decalaj.

Un exemplu de *distorsiune* este oferit de accentuarea atributelor specifice grupului aromânesc din România, în același articol al lui Dumitru Piceava.

Potrivit acestuia, de la venirea aromânilor în România și până în zilele noastre, aceștia „nu au obținut nici un drept specific etniei lor. Nu au avut școală unde copiii lor să poată învăța carte în limba maternă, nu au avut biserici unde slujba să se facă în limba aromână. Nu au putut să-și folosească limba maternă nici în *mass media*.”

Dintr-o astfel de perspectivă, sutele de școli și biserici finanțate de București în teritoriile balcanice locuite de aromâni rămân doar ca dovezi materiale ale experiențelor de românizare la care România modernă i-ar fi supus pe aromâni în scopul transformării lor în masă de manevră pentru promovarea intereselor externe ale unui stat în plină afirmare ca putere regională.

Pentru D. Piceava este lipsit de relevanță că cei mai buni scriitori în aromână sunt formați în școlile românești și dovedesc în creația lor și o bună cunoaștere a limbii române.

Altfel, însuși autorul citat este fondatorul revistei Bana Armânească, una din cele câteva publicații în aromână care apar în România, și membru în mai multe organizații aromânești cu deplină libertate de activitate.

În unele situații, același obiect suportă operațiuni antinomice, *defalcare/suplimentare*. Este cazul articolului „*Aromânii vor ca România să fie o țară europeană*,” semnat în cotidianul Cuget Liber din 06.01.2006 de Stelian Damov: „[...] trăim într-un stat de drept, unde legea trebuie să își spună cuvântul.

O Recomandare a Consiliului Europei nu este un sfat prietenesc, ea presupune obligații, mai ales că Statul Român nu numai că a semnat, dar a și susținut promovarea acestei Recomandări. Ca să fiu mai explicit, este vorba de Recomandarea 1333 din 1997 și îi vizează direct pe aromâni. În toate demersurile sale, Comunitatea Aromână din România nu a cerut reprezentanților Statului Român decât să fie aplicate recomandările din acest document...”

Suplimentarea este evidentă prin conferirea caracterului obligatoriu unui document care, așa cum indică și titlul său, este doar o recomandare, fără valoare imperativă în dreptul internațional. Lăsăm la o parte faptul că organul emitent nu este Consiliul Europei, ci Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE).

Prin *defalcare* se induce impresia că România ar fi obligată să se conformeze recomandărilor din

document referitoare la „statele din Balcani unde trăiesc aromânii.”¹⁸ În realitate, Recomandarea 1333/1997 a APCE include România în categoria țărilor de imigrație aromânească, alături de Germania, SUA și Australia,¹⁹ cărora le face recomandări diferite în ceea ce privește protejarea culturii și idiomului aromânilor. De asemenea, autorul articolului citat nu menționează că în documentul invocat se precizează lipsa de revendicări politice ale aromânilor,²⁰ cadru deja depășit de activitatea ACAR.

Situarea antinomică a tipului de gândire naivă în raport cu raționamentul științific este exemplificată în același articol: „Nu pot înțelege de ce un cadru universitar aduce în discuție tot felul de argumente istorice sau neistorice, cât timp fondul problemei este cu totul altul: cultura și limba aromânilor sunt în pericol!”²¹

La rândul său, Dumitru Rida, președintele filialei Constanța a ACAR, pune în evidență opoziția dintre cele două tipuri de gândire la scara colectivității: „Există și voci contra, sunt opiniile unor politicieni, oameni de cultură aromâni care susțin că aromânii sunt ramura sud-dunăreană a poporului român. Or, este clar o ruptură dintre academicieni și marea masă de aromâni, în sensul că marea masă de aromâni au trăit și se simt aromâni, își respectă tradițiile moștenite de la străbuni, față de lumea academică ce susține prin miile de tomuri că suntem români.”²²

Cele două mostre de discurs prezentate mai sus sunt marcate de o retorică a conflictului, ilustrată de cuvinte și sintagme cheie cum sunt: „nu pot înțelege,” „pericol,” respectiv „contra,” „ruptură.” Se sugerează existența unei crize a identității aromânești în România, iar soluția nu poate veni decât prin restaurarea tradiției a cărei depozitară este „masa aromânilor.”

De cealaltă parte, cei care susțin românitatea aromânilor fac uz tot de formule retorice ale crizei: „segregație etnoculturală,” „atitudini separatiste antiromânești,” „spargerea, în România, a unității istorice de limbă și neam a românilor – nord și sud-dunăreni/balcanici,” „separatism național și cultural,” „decuplarea aromânilor de la modernitate.” Ei reclamă un fapt considerat cert, și anume, acela că în spatele sincerității opiniilor exprimate de unii dintre membrii ACAR acționează persoane care fac jocul politic al anumitor grupări de interese antinaționale.

Principalele argumente invocat pentru demersurile ACAR sunt date de necesitatea păstrării tradițiilor și salvagardarea identității aromânești.

Și în acest caz se poate afirma că este vorba tot de o suplimentare, dacă se are în vedere că, din punct de vedere sociologic, înșiși liderii ACAR nu se conformează tradiției: deși una dintre cele mai importante și rezistente cutume consacra mariajul endogam la aromâni, mulți dintre fruntașii ACAR ce invocă „darurile moștenite de la strămoșii noștri”²³ fac parte din familii exogame sau monomembre.²⁴

Pentru a conveni obiectivelor de viitor ale ACAR, istoria recentă a aromânilor din România este reinterpretată prin aceleași mecanisme de adecvare la subiectivitatea reprezentărilor proprii: decizia înaintașilor aromâni de a se stabili în România este pusă pe seama unei „strategii de supraviețuire,” prin care își sacrificau „propria identitate pentru a găsi protectori puternici.” Argumente la fel de subiective, cum ar fi „orbirea,” „fraiereala” [sic!] ar explica în concepția liderilor ACAR, de ce atâția aromâni veniți în „Țara-mamă,” cum numeau ei România, au făcut sacrificii pentru cauza românismului. De amintit ar fi numai „falanga macedo-română” a Mișcării Legionare²⁵ și eroii aromâni ai rezistenței naționale anti-comuniste din Dobrogea.

Ca operație specifică pentru câmpul reprezentărilor sociale și pentru mecanismele mentale aferente, *distorsiunea* stă în chiar centrul efortului de construcție identitară susținut de ACAR. Însăși denumirea asociației, „Comunitatea Aromânilor din România,” și titlul documentului său programatic, „Vrearea Armânilor” au o tentă excesivă, urmărind să acrediteze ideea reprezentativității și legitimității exclusive a ACAR, ca exponent al tuturor aromânilor din România, în raport cu majoritatea dacoromână și cu autoritățile statului.

În paralel cu exagerarea propriului rol în viața colectivității, gesturile mediatice ale liderilor asociației urmăresc minimalizarea și chiar ridiculizarea adversarilor, deși ACAR e doar una din cele peste 30 de organizații non-guvernamentale aromânești din România, iar numărul membrilor săi, dacă este real, se ridică la aproximativ 25% din totalul aromânilor declarați la recensământul din anul 2002. Acest procent scade și mai mult dacă se acceptă estimările lui N.Saramandu: „Numărul aromânilor din România, în care se includ și familiile (persoanele) care nu au trecut prin Dobrogea, ar putea fi, în prezent, de 60.000-70.000 (...).” Însă ACAR nu se referă niciodată la aromânii vorbitori ai graiului străbun și păstrători ai tradițiilor, dar care nu s-au declarat aromâni la recensământ, ci români.²⁶ Pentru ACAR, aceștia nu mai fac parte din comunitate.

Un alt mod în care se uzează de distorsiune este prin situarea în raporturi de falsă antinomie a celor doi termeni eponimi, „român”/„aromân,” cel mai adesea în forma „aromânii nu sunt români,” în locul afirmației corecte „aromânii nu sunt dacoromâni (mucani).”

Relația verticală incluzivă, de suprapunere relativă între doi semnificați cu conținut parțial comun („aromân” inclus în „român”), este transformată într-o relație orizontală adversativă, de contrapunere a doi termeni cu referenți care se exclud reciproc din punct de vedere etnic („aromân” = non „român”).

În realitate, opoziția funcționează la nivelul „aromân” / „mucan,” ca vorbitori a două dialecte diferite ale aceleiași limbi, așa cum opoziția identitară „fărșerot”/„grămostean” funcționează pentru vorbitorii a două graiuri aromânești, iar opoziția „șopan”/„plisot” funcționează pentru identitățile locale ale fărșeroților originari din Grecia, respectiv Albania. A discuta despre dihotomia „aromân”/„român” este ca și cum ai spune, în spațiul germanic, că un șvab venit din România nu este german.

Prin extensie, acest tip de distorsiune este aplicat și în raporturile dintre limba română și dialectul ei aromân. În mesajele ACAR se vorbește de „limba aromână” deși, potrivit acad. Matilda Caragiu-Marioțeanu, aromânii trebuie considerați ca vorbitori ai unui dialect istoric al limbii române,²⁷ iar profesorul Eugeniu Coșeriu a arătat că „asemănările între macedoromână și limba comună constituită [...] sunt așa de mari, legăturile istorice sunt așa de evidente (adică, faptul că se trece, de cele mai multe ori, prin aceleași schimbări de bază, și sunt aceleași fapte caracteristice care opun tot acest grup fiecărei limbi romanice, în particular) încât totul ne-ar spune că acestea sunt forme ale limbii române, ale limbii române istorice, care are ramificații și se vorbește acolo unde știm.

Tot așa ar fi fost dacă aromâna ar fi stabilit o limbă comună și româna din Dacia n-ar fi stabilit nimic. Atunci ar fi fost așa: limba istorică poate s-ar fi numit aromâna, însă ar fi fost aceeași, iar dacoromâna ar fi fost un dialect al acestei limbi istorice stabilite pe baza aromânei.”²⁸

În aceeași ordine de idei, tot o distorsiune este și invocarea Recomandării 1333/1997 a APCE

sau a Cartei Europene a Limbilor Minoritare și Regionale,²⁹ pentru a legitima revendicări privind protejarea „limbii aromâne” în România.

În România, nici o autoritate nu s-a opus protejării și promovării specificului cultural aromânesc prin grai, obiceiuri, tipărituri și *mass media* sau varii forme de organizare culturală și obștească. Mai mult, la Ministerul Educației și Cercetării, este în pregătire programa școlară a disciplinei opționale de studiu „Istoria, cultura și dialectul aromânilor” pentru ciclul gimnazial și liceal. Obiecțiile exprimate de instituțiile statului, ca și de organizații reprezentative ale societății civile și de mediile academice, se referă la politizarea subiectului și lipsa de fundamentare a unor solicitări maxime formulate de „neoaromâniști” din România, ca să folosim termenul propus de acad. Matilda Caragiu-Marioțeanu.

Încheiere

Avem, așadar, un grup social clar delimitat: cel al neoaromâniștilor, ca grup-sursă pentru un proces de influențare, prin care se vizează schimbarea auto-reprezentării identitare a aromânilor din România în raport cu ansamblul românității, precum și raportarea masei dacoromâne la grupul aromân; un obiect comun de reprezentare: situația socială în care grupul se află, ca minoritate, în raport cu majoritatea; un scop clar definit: obținerea statutului de minoritate națională în România, pentru prezervarea specificului aromânesc; două grupuri-țintă: ansamblul colectivității aromâne din România, respectiv masa dacoromânilor majoritari.

Demersul construcției identitare asumat de neoaromâniști se află în faza de comparare socială: se urmărește acreditarea ideii că aromânii din România sunt discriminați și există o rezistență deschisă a majorității față de grupul minoritar, inclusiv la nivel formal, prin autoritățile statului. Pentru aceasta, se apelează la o retorică specifică situațiilor de criză, când „reprezentările se animă și devin mai puternice, oamenii sunt mult mai dispuși să comunice, imaginile și expresiile sunt mult mai vii, memoria colectivă se deschide, comportamentul devine mai spontan.”³⁰

Imaginarul colectiv mobilizează dorințele inconștiente ale grupului „în sensul proiectului de realizat, al lumii de construit,”³¹ prin intermediul reprezentărilor puternic deformate sub efectul defalcărilor, distorsiunilor și suplimentărilor, care creează un ecart larg între realitate și imaginea ei, așa cum am demonstrat mai sus.

În acest sens, strategia de acțiune a ACAR privilegiază asocierea propagandei politice cu manifestări culturale, care tradițional adună un mare număr de aromâni, altfel puțin receptivi la dezbaterile identitare politizată. Ceea ce se urmărește nu este informarea, ci influențarea acestora, prin comunicarea sistematică a unor mesaje simple și simplificatoare, dar deformante în același timp, de tipul celor exemplificate mai sus.

Statul român este somat să satisfacă solicitările ACAR în numele democrației, dar organizația însăși se manifestă autoritar și concurențial pe planul vieții interne în colectivitatea aromânilor din România, asumându-și, în mod agresiv, o reprezentativitate falsă:

- dublează manifestările tradiționale organizate de alte asociații aromânești pentru a le confisca vizibilitatea și pentru a le deturna publicul (v. cazul manifestării anuale „Congresul perenității vlahilor în Balcani” organizată de Fundația „Andrei Șaguna” condusă de prof. univ. Aurel Papari);

- lansează atacuri la persoană ne desemnate în presa scrisă și le tolerează în evenimente publice (v. cazul articolelor *Aromânii nu vor altceva decât să-și păstreze limba, obiceiurile, tradițiile (I, II)*, apărute în cotidianul *Cuget Liber*, în perioada 07- 09.01.2006) sub semnătura Biroului Executiv al Filialei Constanța a Comunității Aromâne din România);

- favorizează preeminența grupului grămostean asupra celorlalte grupuri de aromâni (fărșerot, pindean, moscopolean: v. cazul copiilor fărșeroți din unele școli constănțene obligați să se înscrie la cursuri opționale în graiul grămostean);

- nu și-a exprimat disponibilitatea față de organizarea unei consultări populare asupra identității aromânilor, după criteriile metodologice stabilite științific, așa cum a propus acad. Matilda Caragiu-Marioțeanu.³²

Astfel de situații, ca și decalajul foarte accentuat între realitate și reprezentarea pe care i-o conferă grupul neoaromâniștilor, afectează chiar imaginea acestui grup, negativând-o în percepția celor două grupuri-țintă prezentate mai sus. Imaginea negativă a grupului este întărită de imaginea personală defavorabilă pe care unii din liderii neoaromâniști o au în masa aromânilor. Se urmărește corectarea acestui deficit prin atragerea în jurul ACAR a unei garnituri de tineri intelectuali cu imaginea nealterată și cu statut social solid. Aceștia au și rolul de a fundamenta teoretic și de a rafina tezele cu care operează ACAR.

Toate aceste elemente fac în prezent ca gruparea neoaromâniștilor să fie percepută de masa aromânilor și de dacoromâni ca un *out-group* al cărui mesaj are o încărcătură conflictuală extremă. Aceasta este situația de blocaj descrisă de Moscovici, Mugny și Perez,³³ în care procesul de influențare exercitat de grupul minoritar asupra majorității nu poate trece de la faza de comparare socială la faza de validare, în care punctul de vedere propus de neoaromâniști ar fi acceptat ca alternativă la perspectiva proprie a grupurilor-țintă.

Se observă, totuși, că unii tineri aromâni, fără repere identitare solide sau dornici de recunoaștere și apreciere sunt receptivi față de tezele ACAR. În măsura în care acești tineri vor fi supuși în continuare unui proces de influențare consistent, care să manipuleze deosebirile existente între aromâni și dacoromâni, ei vor ajunge să formeze nucleul tare al unei viitoare identități aromânești desprinse de românită, pe teritoriul României.

Dacă bătrânii aromâni și generațiile mature privesc cu teamă posibilitatea ca ACAR să fie doar instrumentul unor interese străine, membri ai generațiilor noi sunt indiferenți față de o astfel de eventualitate, în care ar putea fi confiscată drept minoritate a unui alt stat sud-est european în România. În vara anului 2005, la nivelul conducerii ACAR a fost evocată posibilitatea schimbării denumirii de „armâni” în „macedo-armâni,” astfel încât să poată fi atrasă implicarea Republicii Macedonia, la sugestia unor reprezentanți ai aromânilor din această țară. Deși oficial se susține teza potrivit căreia aromânii sunt un popor latin distinct în Europa de sud-est există, de asemenea, elemente interpretate de unii aromâni ca indicii ale angajării ACAR pe orbita elinovlahismului:

- încercările de coalizare ale ACAR cu mișcarea elinovlahă din Albania pentru a contracara poziția pro-românească a Asociației Culturale „Aromânii din Albania;”

- adoptarea în repertoriul ansamblului folcloric al ACAR, „Pelisterlu,” a unor cântece și elemente de coregrafie de influență greacă, preluate de la ansambluri aromânești invitate din Grecia și care promovează un folclor puternic grecizat (asistând la o astfel de reprezentație în

Grecia, un bătrân aromân din Constanța a exclamat „Aestea nu-s ale noastre!”);

- interesele financiare care îi leagă pe unii lideri ACAR de mediile de afaceri din Grecia;
- promovarea publică de către intelectualii neoaromâniști a lucrărilor (și implicit a teoriilor) produse de cercetători aromâni din Grecia, în spiritul poziției oficiale elene în chestiunea aromânească;³⁴
- coincidența de conținut între mesajele ACAR și cele promovate de media din Grecia privind pretinsa persecuție practică în România împotriva aromânei.³⁵ În acest caz, denaturarea realității este împinsă la absurd, deoarece o simplă statistică a scriitorilor de expresie aromână ar arăta că cei mai mulți și mai importanți dintre ei s-au format pe tărâmul culturii române. Aceasta atestă nu doar că România nu a descurajat cultivarea aromânei pe teritoriul ei sau aiurea, dar mai mult decât atât, prin raporturile lingvistice între cele două unități idiomatice (limbă/dialect) cultura română a susținut și stimulat creația literară cultă în aromânește.

De fapt, ACAR a fost „condamnată” la acțiune politică de însăși calea asupra căreia s-a decis pentru a-și atinge obiectivele. Având de ales între a-i lăsa pe aromâni să-și exprime liber opțiunea identitară, printr-un chestionar aplicat științific și operațiunea de inginerie socială prin care să urmărească forjarea unei noi identități a aromânilor din România, neoaromâniștii au preferat a doua cale, devenind astfel tributari mecanismelor specifice gândirii naive și supunând colectivitatea aromânilor la un experiment riscant, pe care nu îl pot controla.

În astfel de cazuri, controlul se află totdeauna în mâinile altora, așa cum istoria a arătat în cazul „moldovenismului” și nu numai. În plus, experimentele care au ca pacienți colectivități umane continuă, de regulă, să producă efecte pe durata mai multor generații, după ce faza operațională a experimentului s-a încheiat, iar cei responsabili pentru inițierea lor nu mai pot fi prezenți să contemple finalul care le încoronează „opera.”

Cu alte cuvinte, pentru beneficii proprii de moment, neoaromâniștii sunt dispuși să amaneze viitorul unei colectivități pe care o transformă din nou în miză a geopoliticii regionale, cu rezultate tragice pentru aromâni, așa cum a demonstrat-o istoria lor în ultimul veac și jumătate.

Articole de informare și de poziție în favoarea orientării susținute de ACAR

Nr. crt.	Autorul	Titlul Articolului	Publicația și data apariției
1.	Nicolae Cușa	<i>Tră Multsă Anj Armanj! Ziua Aromânilor!</i>	Cuget Liber, 22 – 23.05.2004 (Constanța)
2.	Ion Țița-Călin	<i>La Constanța, peste 1.000 de familii au sărbătorit Ziua Aromânilor.</i>	Cuget Liber, 24.05.2004
3.	Marius Marian Șolea	Interviu realizat cu Corneliu Zeană, președintele secțiunii române a Mișcării Europene.	Literatorul, septembrie 2004
4.	Kira Iorgoveanu-Manțu	<i>Pledoarie pentru armâni.</i>	Jurnal de Constanța, 19.06.2006
5.	Diana Lazăr	<i>Aromânii vor să fie recunoscuți ca minoritate.</i>	Cronica Română, 09.12.2005 (București)
6.	Corneliu Zeană	<i>O replică europeană la articolul „Aromânii nu sunt minoritari în România.”</i>	Cuget Liber, 30.12.2005
7.	Stelian Damov,	<i>Aromânii vor ca România să fie o țară europeană.</i>	Cuget Liber, 06.01.2006
8.	Biroul Executiv al filialei Constanța a Comunității Aromâne din România	<i>Aromânii nu vor altceva decât să-și păstreze limba, obiceiurile, tradițiile. (I, II)</i>	Cuget Liber, 07- 09.01.2006
9.	Ana-Maria Nichita	<i>Întâlnirea aromânilor.</i>	Ialomița, 31.03.2006 (Slobozia)
10.	Fără autor	<i>Sărbătoare sau protest?</i>	Acum, 06.02.2006 (Tulcea)
11.	Fără autor	<i>Reuniunea aromânilor tulceni.</i>	Obiectiv, 06.02.2006 (Tulcea)
12.	Stelian Damov	<i>Aromânii, teroriști moderni.</i>	Observator de Constanța, 17.04.2006
13.	Ioana Albu	<i>Armânii țin morțiș să devină minoritate.</i>	Jurnal de Constanța, 17.04.2006
14.	Dumitru Piceava	<i>Un alt punct de vedere asupra aromanilor.</i>	România Liberă, 06.05.2006
15.	Feri Predescu	<i>Machedonii cer să fie minoritate etnică.</i>	Evenimentul Zilei, 23.05.2006 (București)
16.	Silviu Achim	<i>Gigi Becali, huiduit la Ziua aromânilor.</i>	Adevărul, 24.05.2006
17.	Roxana Clinciu	<i>Aromânii vor învățământ în limba maternă.</i>	Cuget Liber, 25.05.2006
18.	Mariana Bara	<i>Noi, „Comunitatea Aromână” și falsul paradox.</i>	Cuget Liber, 27 – 28.05.2006

19.	Maria Ionescu	<i>Festivalul „Zilele Culturii Aromâne.”</i>	Observator de Constanța, 24.08.2006
20.	Maria Ionescu	<i>Personalități europene, la „Zilele Culturii Aromâne.”</i>	Observator de Constanța, 25.08.2006
21.	Virgil Nesa	<i>Zilele Aromanilor.</i>	Cronica Română, 25.08.2006
22.	Narcis Martiniuc	<i>Aromânii, uniți prin originalitate.</i>	Ziarul de Mureș, 28.08.2006
23.	Stefana Mladin, Catalin Ionita, Alin Ghiciulescu	<i>Românii s-au înghesuit la mâncare și voie bună.</i>	Libertatea, 28. 08. 2006
24.	Fără autor	<i>Aromânii și-au amintit de tradiție.</i>	Curentul, 28.08.2006
25.	Fără autor	<i>Claudiu Bleonț a învățat aromâna pentru un singur spectacol.</i>	Gardianul, 29.08.2006
26.	Fără autor	<i>Hora gigant de 2.000 de oameni.</i>	Avea, 29.08.2006
27.	Alina Constantinescu	<i>Aromânii - o minoritate ce vrea să fie recunoscută în România.</i>	Divers, 31.08.2006
28.	Virgil Nesa	<i>Aromânii doresc recunoașterea ca minoritate națională.</i>	Cronica Română, 2.09.2006

Articole de poziție împotriva orientării susținute de ACAR

Nr. crt.	Autorul	Titlul Articolului	Publicația și data apariției
1.	Stoica Lascu	<i>Mistificare sau blamabilă inconștiență: Aromânii – minoritari în propria țară.</i>	Cuget Liber, 22.07.2003 (Constanța)
2.	Stoica Lascu	<i>Aromânii nu sunt „fițari” ori „machidoni” și nici „comunitari,” ci doar români balcanici.</i>	România Liberă – Aldine, 27.08.2004
3.	Fără autor	<i>Aromâna și aromânii – azi.</i>	Ziua, 21.03.2005 (București)
4.	Ion Predoșanu	<i>Macedo-românii se consideră parte din națiunea română!</i>	Romanian Global News, 11 June 2005
5.	Oana Manoilă	<i>Aromânii sunt români. Congresul de Cultură Macedo-Română respinge ideea de minoritate.</i>	România Liberă, 13.08.2005 (București)
6.	Oana Manoilă, Constanța Cantaragiu	<i>„Noi suntem români.” Aromânii nu vor să audă termenul „minoritate.”</i>	România Liberă, 25.08.2005
7.	Vartan Arachelian	<i>Cui folosește instrăinarea aromânilor?</i>	Ziua de Constanța, 12.09.2005
8.	Camelia Matei	<i>Rana lui Samara: Aromânii, viitoare etnie parlamentară.</i>	Independentul, 18.12.2005 (Constanța)
9.	Alina Voiculescu	<i>O dată memorabilă: 26 octombrie 1925. 80 de ani de la stabilirea în Dobrogea de Sud/ Cadrilater a primelor familii de aromâni/români balcanici.</i>	Observatorul de Constanța, 19.12.2005
10.	Stoica Lascu Nestor Bardu	<i>Aromânii nu sunt minoritari în România – Protest din partea Asociației Aromâne (Suțata Armână) din Dobrogea „Picurarlu de la Pind”</i>	„Cuget Liber,” 28.12. 2005
11.	Nistor Bardu	<i>Minoritatea aromânească – „o monstruoasă morală.”</i>	Independentul, 30.12.2005
12.	C. Hagi	<i>Istorie vândută pe 14 miliarde de lei. Aromânii, paravan în jocuri murdare de culise.</i>	România Liberă, 2.01.2006 (București)

13.	Virgil Coman	<i>Interpretări pe teme date – Aromânii nu sunt minoritari în România. (I, II)</i>	Cuget Liber, 03.01.2006
14.	Alina Voiculescu	<i>Aromânii s-au stabilit în Dobrogea în calitate de români, nu de etnici minoritari. (I, II)</i> Interviu cu conf. univ. Stoica Lascu, președintele Filialei Constanța a Societății de Științe Istorice din România.	Observatorul de Constanța, 04.01.2006
15.	Dan Arhire	<i>Aromânii sunt români.</i> Interviu cu conf.univ. Stica Lascu, președintele Asociației Aromâne din Dobrogea „Picurarlu de la Pind.”	Acum, 12.01.2006 (Tulcea)
16.	Stoica Lascu	<i>Carti deschisă către cei „circa o sută de aromâni” din jud. Tulcea, participanți „la reuniunea filialei teritoriale a Comunității Aromânilor din România,” care doresc a nu mai fi, în România, români, ci numai aromâni. (I, II)</i>	Acum, 11 - 12.02.2006
17.	Stoica Lascu	<i>Carti deschisă către acei aromâni constănțeni – mai toți, dé, grămosteni –, care, în Patria noastră România, nu mai vor să fie români, precum părinții și bunicii lor, ci numai armănj. (I - VIII)</i>	Observator de Constanța, 22.03 – 03.04.2006
18.	Alexandru Mihalcea	<i>În România, aromânii nu sunt minoritari – au fost și vor rămâne români</i> Interviu cu conf. univ. Stica Lascu, președintele Asociației Aromâne din Dobrogea „Picurarlu de la Pind.”	România Liberă – Aldine, 15.04.2006
19.	Stoica Lascu (președinte) Nestor Bardu (secretar)	<i>Macedoromânii sunt români absoluți.</i> Scrisoare deschisă către președintele României, Traian Băsescu, din partea Asociației Aromâne din Dobrogea „Picurarlu de la Pind.”	Formula As, aprilie 2006 (București)
20.	Andrei Movilă	<i>Aromânii, fermentul viu al Balcanilor (I, II)</i> Interviu cu etnologul Emil Țărcomnicu, Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu” al Academiei Romane.	Acum, 16.05.2006
21.	Dan David	<i>Ziua națională a aromânilor, sub semnul discordiei.</i>	Telegraf, 24.05.2006
22.	Emil Țărcomnicu	<i>„Ziua Aromânilor” în București, o mare păcăleală!</i>	Acum, 30.05.2006
23.	Fără autor	<i>La Festivalul Internațional de Folclor Aromănesc „Părinteasca Dimândare.”</i>	Telegraf, 28.08.2006

1. Serge **Moscovici**: „Gândirea socială datorează mai mult convențiilor și memoriei decât structurilor intelectuale și perceptivă obișnuite. [...] Înainte de a vedea și auzi o persoană am și judecat-o, am clasificat-o și ne-am creat o imagine despre ea. Așa că toate cercetările pe care le întreprindem, precum și eforturile de a obține informație, nu servesc decât la confirmarea acestei imagini,” în: Adrian Neculau (coord.), *Psihologia câmpului social. Reprezentările sociale*, Iași, Editura Polirom, 1997, p. 36.
2. „Reprezentarea socială este un sistem de valori, de noțiuni și de practici relative la obiecte, aspecte sau dimensiuni ale mediului social care permit nu numai stabilirea cadrului de viață al indivizilor și grupurilor, dar constituie în mod egal un instrument de orientare a percepției și de elaborare a răspunsurilor.” (Serge **Moscovici**, *idem.*, p.6).
3. Jean-Claude **Abric**, *idem.*, p. 111.
4. *Idem.*, p. 78.
5. Constituită în jurul profesorului Vasile Barba și a Uniunii pentru Limba și Cultura Aromânilor (ULCA).
6. ACAR, Societatea de Cultură Aromână, Fundația „Bana Armânească,” Federația „Liga Aromânilor din România” etc.
7. Societatea de Cultură Macedo-Română, Asociația „Picurarlu de la Pind,” Fundația „Mușata Armână” etc.
8. Puiu Hașotti, senator PNL: „Pentru a rezuma, de la bun început, aș spune că este o ofensă adusă ideii de românism și este un atentat la interesul național al poporului român. Aș spune acestor câțiva aromâni că aromânii, care sunt parte constitutivă a românității și romanității sud-dunărene, au făcut circa 1 milion de ani de pușcărie (câteva zeci de mii de oameni), exact pentru ideea națională. A veni acum să spună că ei sunt din punct de vedere etnic și lingvistic altceva decât românii sud-dunăreni, mi se pare o jignire adusă memoriei și luptei duse pentru națiunea română și pentru o naționalitate pe care au cultivat-o acești aromâni, și în sudul Dunării, și în nordul Dunării, în România.” (Ion Predoșanu, *Macedo-românii se consideră parte din națiunea română!*, **Romanian Global News**, 11.06.2005)
9. „Mă adresez, cum se vede, doar mărașilor frați grămosteani – posibil derutați de ceva inși interesați politic. Fărșeroții, moscopolenii și pindenii, spre onoarea soiei lor, șed cumiști, fronimi; au, se vede, mai dezvoltat simțul responsabilității istorice, giudecî cu mai mult discernământ, nu fac mârta în a renege naționalitatea părinților și bunicilor lor, stabiliți în România în calitate de români.” Stoica Lascu, *Carti dischisî către acei aromâni constănțeni – mai toți, dé, grămosteni – care, în Patriida noastră România, nu mai vor să fie români, precum părinții și bunicii lor, ci numai armănj (I)*, în **Observator de Constanța**, 22.03.2006.
10. Dr. Dumitru Piceava, „Un alt punct de vedere asupra aromânilor,” în **România Liberă**, 06.05.2006.
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Roman_province_of_Macedonia.
12. Prof. Grigore Brâncuș, *Evoluția fondului lexical latin în aromâna*, comunicare ținută în cadrul sesiunii „Aromâna și aromânii – azi,” organizată de Secția de Filologie și Literatură a Academiei Române, 28.01.2005.

13. „Imaginarul cuprinde producțiile mentale (mentalul colectiv, îndeosebi), dar și pe cele scrise, iconice, exprimate public sau conservate interior, înseamnă «cercetarea originii și a naturii profunde a omului,» sondarea «adâncurilor conștiinței sociale și a evoluției sale istorice.» Producțiile specifice ale imaginarului sunt literatura și arta. Dar și miturile, codurile ideologice și vestimentare, visul.” (Jacques Le Goff în: **Neculau**, *op. cit.*, p.11)

14. Ionel Zeană – *Cântiți tră armănamii/ Cântece pentru aromăni*, Editura Cartea Aromănească, Syracuse, New York, 1992, pp.68-69.

15. Costică Canacheu, președintele ACAR, în ediția din 11.01.2006 a emisiunii *Rondul de seară*, TV Neptun, Constanța.

16. „Defalcarea corespunde suprimării unor atribute aparținând obiectului. Ea rezultă, în majoritatea cazurilor, din efectul represiv al normelor sociale.” (Denise Jodelet, în **Neculau**, *op.cit.*, p. 102)

17. „În distorsiuni, toate atributele obiectului reprezentat sunt prezentate, dar accentuate sau micșorate specific. [...] Suplimentarea ce consistă în conferirea unor atribute obiectului reprezentat, a unor conotații ce nu îi aparțin de drept, rezultă dintr-o adăugare de semnificații datorată investirii subiectului și a imaginarului său. Analizând «prejudecata în acțiune,» Doise amintește rezultatele experimentale ce pun în evidență o tendință de proiectare asupra celuiilalt a trăsăturilor pe care le posedă subiectul, mai ales dacă se crede că aceste trăsături sunt evaluate defavorabil: proiectarea asupra celuiilalt servește la restaurarea stimei de sine, o reprezentare a celuiilalt conformă cu sine valorizează propria noastră imagine construită prin raportare la grupul de referință.” *Ibid.*

18. Stelian Damov, *Aromânii, teroriști moderni*, **Observator de Constanța**, 17. 04. 2006

19. „Whereas there were over 500 000 Aromanian speakers at the beginning of the twentieth century, there are now only about half that number, dispersed through Albania, Bulgaria, Greece, «the former Yugoslav Republic of Macedonia» and Serbia, which are their home countries, as well as Romania, Germany, the United States of America and Australia.” (*APCE Recommendation No. 1333 (1997) on the Aromanian culture and language*)

20. „The Aromanians make no political demands, but merely want assistance in safeguarding their language and culture...” *Ibid.*

21. Stelian Damov, *Aromânii vor ca România să fie o țară europeană*, **Cuget Liber**, 06.01.2006.

22. *Sărbătoare sau protest?*, **Acum**, 06.02.2006.

23. Cf. „*Vrearea Armănilor.*”

24. „Nu este inutil să se menționeze că cei mai mulți dintre neoaromâniștii cei mai fanatici, sunt, cu rare excepții, fie căsătoriți cu femei care nu sunt aromânce (sunt nemțoaice, italience, franțuzoaice, americance, australience, care nu vorbesc, deci, aromâna în casă cu copiii lor), fie nu au copii, fie nu sunt căsătoriți” (Acad. Matilda Caragiu-Marioțeanu, în *Aromâna și aromânii – azi*, **Ziua**, 21.03.2005, referitor la comunicarea sa „*Aromânii – criza de identitate*,” ținută în cadrul sesiunii „Aromâna și aromânii – azi,” organizată de Secția de Filologie și Literatură a Academiei Române, 28.01.2005.)

25. „Aici, în închisoare am cunoscut bine pe acești tineri aromăni, plecați din Munții Pindului. Cultură aleasă, o înaltă sănătate morală, buni patrioți. Construcție de luptători și de viteji. Oameni de jertfă. Aici am cunoscut îndeaproape marea tragedie a macedo-românilor, această

ramură românească, ce de mii de ani, singură, izolată în munții ei, își apără, cu arma în mână, limba, naționalitatea și libertatea. Atunci l-am cunoscut pe Sterie Ciumetti, pe care Dumnezeu l-a ales, pentru sufletul său bun și curat ca roua, să fie, prin tragica sa moarte și chinuire, cel mai mare martir al mișcării legionare, al României legionare. Aici gândurile și inimile noastre s-au înfrățit pentru totdeauna. Vom lupta împreună pentru neamul nostru întreg din Pind și până dincolo de Nistru.” (Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru Legionari*, Vol. I, Editura Totul pentru Țară, Sibiu, 1936) Ciolacu, Nicolae, *Haiducii Dobrogei. Rezistența armată în Munții Babadagului*, Florida, Colectia „Omul Nou” Hallandale, 1995.

26. Nicolae Saramandu, *Studii aromâne și meglenoromâne*, Costanța, „Ex Ponto,” 2003, p. 18, nota 25.

27. Acad. Matilda Caragiu Marioțeanu, *Un Dodecalog al Aromânilor*, în *Dicționar Aromân (Macedo-vlah) – DLARO*, București, Ed. Enciclopedică, 1997, pp. 435 – 453.

28. În Nicolae Saramandu, *Lingvistica integrală – Interviu cu Eugeniu Coseriu*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996. (p.122)

29. *Aromânii nu vor altceva decât să-și păstreze limba, obiceiurile, tradițiile (I)*, *Cuget Liber*, 07-08.01.2006.

30. Cf. Serge Moscovici, în Adrian Neculau (coord.), *Psihologia câmpului social. Reprezentările sociale*, Iași, Editura Polirom, 1997, p.61.

31. Cf. Florence Giust-Desprairies, *idem.*, p.177.

32. „... cum partea celor care se știu de peste 150 de ani români aromâni este cea care era, până mai ieri, generală, noii veniți fiind neoaromâniștii, nu știm ce procent ocupa aceștia. Din această dilemă nu se poate ieși decât folosind criteriul statistic: tinerii înflăcărați neoaromâniști, dacă vor să fie obiectivi și curați, trebuie să facă un chestionar, pe care să-l aplice tuturor aromânilor din România pentru a avea în fine un argument imbatabil. Altfel, ei rămân la vorbe. În schimb, demnitatea de a fi român aromân îi satisface pe cei mai mulți.” (Acad. Matilda Caragiu-Marioțeanu, în *Aromâna și aromânii – azi*, *Ziua*, 21.03.2005)

33. Serge Moscovici, Gabriel Mugny, Juan Antonio Perez, *Influența minorităților*, în Adrian Neculau și Gilles Ferreol (coord.), *Minoritari, marginali, excluși*, Iași, Editura Polirom, 1996, pp. 18 – 25.

34. Cazul Mariane Bara în emisiunea „*Rondul de seară*,” pe postul de televiziune TV Neptun, la 11.01.2006.

35. Mariana Bara în emisiunea „*Rondul de seară*” (TV Neptun, la 11.01.2006), respectiv participanții la emisiunea „*Dynata ki Ellhinika*” transmisă la 11.04.2006 de postul grec de televiziune „*Athina TV*.”

Repere bibliografice

Istorie și memorialistică

- Caratană, Nicolae, *Memorii Ghetsimanice*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2000
- Ciolacu, Nicolae, *Haiducii Dobrogei. Rezistența armată în Munții Babadagului*, Florida, Colecția „Omul Nou” Hallandale, 1995
- Cojoc, Marian, *Rezistența armată din Dobrogea*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2004
- Hagigogu, Sterie, Noe, C-tin, Muși, Vasile, *Colonizarea macedoromânilor în Cadrilater*, București, Editura Etnologică, 2005
- Kahl, Theede, *Istoria aromânilor*, București, Editura Tritonic, 2006
- Tanașoca, Anca, Tanașoca, Nicolae-Șerban, *Unitate romanică și diversitate balcanică*, București, Editura Fundației Pro, 2004
- Țârcomnicu, Emil, *Despre aromâni. De vorbă cu Hristu Cândroveanu*, București, Editura Fundației Culturale Aromâne „Dimândarea Părintească,” 2006
- Țârcomnicu, Emil, *Identitate românească sud-dunăreană. Aromânii din Dobrogea*, București, Editura Etnologică, 2004
- Zelea Codreanu, Corneliu, *Pentru Legionari*, Vol. I, Editura Totul pentru Țară, Sibiu, 1936
- Zbucnea, Gheorghe, *O istorie a românilor din peninsula Balcanică*, București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 1999

Lingvistică și filologie

- Brâncuș, Grigore, *Evoluția fondului lexical latin în aromâna*, comunicare ținută în cadrul sesiunii „Aromâna și aromânii - azi,” organizată de Secția de Filologie și Literatură a Academiei Române, 28.01.2005
- Caragiu-Marioțeanu, Matilda, *Aromânii - criza de identitate*, comunicare ținută în cadrul sesiunii „Aromâna și aromânii - azi,” organizată de Secția de Filologie și Literatură a Academiei Române, 28.01.2005
- Caragiu-Marioțeanu, Matilda, *Dicționar Aromân (Macedo-Vlah) – DLARO*, București, Ed. Enciclopedică, 1997
- Saramandu, Nicolae, *Lingvistica integrală – Interviu cu Eugeniu Coseriu*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996
- Saramandu, Nicolae, *Romanitatea orientală*, București, Editura Academiei, 2004
- Saramandu, Nicolae, *Studii aromâne și meglenoromâne*, Costanța, „Ex Ponto,” 2003

Literatură

- Zeană, Ionel, *Cântiți tră armănamî/ Cântece pentru aromâni*, Editura Cartea Aromânească, Syracuse, New York, 1992

Psihologie socială

Markova, Ivana, *Dialogistica și reprezentările sociale*, Iași, Editura Polirom, 2004

Neculau, Adrian coord., *Psihologia câmpului social. Reprezentările sociale*, Iași, Editura Polirom, 1997

Neculau, Adrian, Ferreol, Gilles coord., *Minoritari, marginali, excluși*, Iași, Editura Polirom, 1996

Periodice

Colecția cotidianului **Acum**, 2004 – 2006

Colecția cotidianului **Averea**, 2006

Colecția cotidianului **Cronica Română**, 2006

Colecția cotidianului **Cuget Liber**, 2004 - 2006

Colecția cotidianului **Curentul**, 2006

Colecția cotidianului **Ialomița**, 2006

Colecția cotidianului **Independentul**, 2006

Colecția cotidianului **Jurnal de Constanța**, 2004 – 2006

Colecția cotidianului **Libertatea**, 2006

Colecția cotidianului **Obiectiv**, 2006

Colecția cotidianului **Observator de Constanța**, 2004 – 2006

Colecția cotidianului **România Liberă**, 2004 - 2006

Colecția cotidianului **Ziua**, 2004 – 2006

Colecția cotidianului **Ziarul de Mureș**, 2006

Colecția revistei **Formula AS**, 2006

COLOFON

Autorul lucrării	VIOREL STĂNILĂ
Titlul lucrării	REPREZENTĂRI SOCIALE ȘI DISCURS MEDIATIC ÎN DETERMINAREA CLIVAJELOR IDENTITARE RECENTE LA AROMÂNII DIN ROMÂNIA în REVISTA „TOMIS,” I-III, CONSTANȚA, 2007
Variantă digitalizată de	Editura Predania/ CP 67, OP 13, București www.predania.ro tehnoredactor/ Remus Brihac concept grafic/ Atelieruldegrafica.ro

PREȘANIA